

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIV.

Cena lista
iz \$0.00

Printed as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 12. maja (May 12), 1931

Subscription \$5.00
Yearly

STEV.—NUMBER 110

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

MONARHISTI IZ- ZVALI IZGREDE V MADRIDU

Ubit in večje število ranjenih v spopadu. Vlada suspendirala časopis, ki je agitiral za povratek monarhije. Policija potlačila izgrede

Madrid, 11. maja. — Španska republika je imela včeraj prvič s praviimi izgrede, ki so jo začeli monarhisti. Monarhisti so se vračali s shoda, na katerem je govoril markiz Luca de Tena, lastnik lista ABC, ki se ne more sprijazniti z novim režimom in vodi propagando za reorganizacijo monarhije. De Tena je pred par dnevi vrnil iz Londona, kjer se je s posvetoval z izgnanim kraljem Alfonzom in mu dal naročil, naj nadaljuje rojalistično gibanje.

Madridski aristokrati, ki so se vračali s shoda, so izzvali izgrede, ki so pričeli vpit: "Dolgo življenje kralju in smrt republiki!" in organizirali pohod po mestnih ulicah. To izvajanje je dalo povod spopadam. Na tisoče republikanov je navalilo na monarhistično skupino in začela se je bitka, v kateri je bila ena oseba ubita in najmanj ranjenih. Med ranjenimi je tudi Leopoldo Matos, bivši minister notranjih zadev v Bergejevem kabinetu, in več drugih aristokratov. Pozvana je bila policija, kateri se je po dveh urah boju posrečilo razgnati izgrede. Večje število monarhistov je policija odvedla na taborišče, ki jim je zagroženo s linčanjem.

Škoči je vlada sklicala izredno sejo, ki je razpravljala o situaciji. Odvrgla je suspendirano monarhistični lista ABC za nedobro časa. Poskus republikancev, da bi hoteli zažgati poslopje tega lista, je policija preprečila. Republikanci so tudi navalili na uredniški prostor časopisa "El Debate", ki se še vedno ogreva za monarhijo.

Včerajšnji izgrede so bili prvi v vrsti, v katerih je tekla kri, in kažejo na znameniti revoluciji, ki jo odpravlja burbonsko dinastijo, ki je vladala Španiji dolga leta.

Zemljiška reforma v Španiji

Priljubljen sistem je ukoreninjen in vlada ga bo skušala odpraviti

Madrid, 11. maja. — Ker je vlada odredila glede obdelovalnih posestev, ki jih lastujejo veleposestniki, naletela na velike odporne, da se republikanski režim odloči, da predloži vprašanje izvajanja odredbe v rešitev parlamentu, ki bo izvoljen v prihodnjem juniju.

Pri odmevu odredbe je bil padelec na borzi in valute in vlada se kroži poročila, da bo vlada suspendirala svoje operacije. Toda kriza je prešla čez noč, vlada podala izjavo, da bo izvajanje odredbe prepustila v roke bodočemu parlamentu.

Z namenom, da se razprši bojazni, je Indalecio Prieto, finančni minister, pojasnil, da ne bo vztrajala vlada podvzela za ukrepe, ki bi jih bilo treba sprejeti. Veleposestniki so se zadržali s pojasnilom, čeprav so prepričani da je zemljiška reforma nezogibna.

Španija ima 126.000.000 akrov zemlje, toda od teh je le 50.000.000 akrov obdelane. Fervidni si želijo, da bi se vedno prevladuje v deželi in nekateri kraji so pod politično kontrolo veleposestnikov. Veleposestniki vsebujejo od tisoč do osem tisoč akrov, so nekaj bogastva, kar je razvidno iz dejstva, da 147 veleposestnikov poseduje skoraj tri milijone akrov zemlje, dočim 500.000 kmetov poseduje manj kot tri akre vsak.

Ruske ženske bodo morale obdelovati zemljo

Sovjeti žele obdržati moške v mestih za težja dela v industrijah

Moskva, 11. maja. — Centralni izvršni komitej je včeraj izdal odredbo za otvoritev šol v poljedelskih distriktih, v katerih se bodo ženske učile modernega obdelovanja zemlje potom traktorjev in druge poljedelske mašinerije in upravljanja velikih kolektivnih kmetij.

Vlada namerava s novo odredbo glede upoševanja žensk pri obdelovanju zemlje pospešiti petletni program. Pomanjkanje izučeni in neizučeni delavcev na kmetijah je dosedaj oviralo izvajanje programa. Že sedaj se bavi z obdelovanjem zemlje 10.000.000 žensk širom Sovjetske unije, toda vlada hoče to število povečati z namenom, da dobi več moških za težja dela v industrijah.

Potom nove odredbe nameravajo sovjeti pridržati omožene ženske v industrijskih središčih, neomozne pa bodo poslale na poljedelske kraje. Vlada računa na stalno naseljevanje omoženih žensk v industrijskih centrih, dočim so dekleta navajena izbirati dela, ako ostanejo v mestih. Z naseljevanjem neomoznih žensk na kolektivne kmetije bo nevarnost premeščevanja iz ene industrije v drugo odpravljena.

Sovjeti imajo v načrtu konstrukcijo 519 tovarn v tekočem letu. Poleg tega gradijo veliko tovarno za električno mašinerijo in opremo v Jaroslavlaku v Uralih, ki bo upoštevala 100.000 delavcev.

Privatna posredovalnica dela v Michiganu

Nov zakon, ki ga je sprejela državna legislatura, daje priliko za izkoriščanje brezposelnih

Detroit, Mich. — (FP) — Michigan delavci, od katerih jih je ena tretjina brezposelnih, so bili ponovno udarjeni, ko je državna legislatura sprejela zakon glede regulacij privatnih posredovalnic za delo. To je mnenje William Haberja, profesorja na državnem kolegiju, ki je o tej stvari napisal članek in ga priobčil v majski izdaji "American Labor Legislation Review."

Situacija, ki je bila že prej proti delavcem, se je s sprejetjem novega zakona še poslabšala. Lastniki privatnih posredovalnic so največje delali, da je bil načrt sprejet. Država niti ne forsira tistega malega števila regulacijskih določb, ki jih zakon določuje, piše Haber.

Haber estmira, da so privatne posredovalnice v prošlem letu nakolektale v državi Michigan nad milijon dolarjev od brezposelnih delavcev. Delitev denarja je po mnenju Haberja veliko bolj razširjen običaj kot je znano javnosti. Kako naj si človek tolažči dejstvo, ko vidi, da se velike avtomobilske in kovinske tovarne, katerim so na uslugo države posredovalnice, poslužujejo privatnih agencij, da jim dobavljajo delavce? Da si pristojbine, ki jih plačujejo brezposelni delavci za preskrbitev dela, delijo lastniki posredovalnic in kompanijski uradniki, je edina mogoča razlaga tistim, katerim je poslovanje privatnih agencij znano.

Novi zakon celo dovoljuje privatnim posredovalnicam, da lahkotno zahtevajo pristojbine tudi v slučaju, da ne preskrbe dela. Neki izkoriščevalci brezposelnih je na tak način nakolektal več kot sedem tisoč na pristojbinah, ko je obljubil delavcem delo, in potem izginil.

Haber pravi, da so državne posredovalnice v Michiganu v poslovanju precej pomanjkljive. V Detroitu, ki je največje industrijsko mesto v državi, je samo ena državna posredovalnica, katera preskrbuje začasna dela neizučeni delavcem.

NELEGALNE DE- PORTACIJE IZ- ZVALE KRITIKO

Izvedenec Hooverjeve komisije kritizira v poročilu postopanje delavskega departamenta napram tujcem. — Mnogo deportiranih nepostavno

Washington. — (FP) — Navalni na tujezemske delavce in nepostavne deportacije, s katerimi se skuša delavski tajnik Doak ovekovečiti, so ožigosane v poročilu baltimorskega odvjetnika Oppenheimerja, ki ga je predložil Hooverjevi komisiji, katera preiskuje kršenje zakonov in nepostavne čine. Oppenheimer je za komisijo preiskoval deportacijske aktivnosti zveznega delavskega departamenta in dognal, da se tajnik Doak in njegova podtajnika White in Husband ne ozirajo na zakone.

V poročilu je rečeno, da je bilo mnogo inozemskih delavcev deportiranih nepostavno. Ustavne garancije svobodščin, do katerih so po zakonu deležni vsi prebivalci Amerike, so enostavno nepoteptane. Poročilo kritizira tudi postopanje državnega departamenta, ker je nekaterim prosilec, ki so se želeli začasnoma naseliti, zabranil vstop, češ, da so "nevarni ameriškim institucijam."

V zvezi z deportacijami Oppenheimer priporoča komisiji, da se ustanovi posebno sodišče izven delavskega departamenta, ki bi obravnavalo te zadeve in pred katerim naj bi osumljeni in aretirani inozemci dosegli pravico. Kritizira tudi slučaj italijanskega delavca Seria, ki ga delavski departament na vsak način skuša poslati v Italijo, dobro vedoč, da ga pod Mussolinijevim režimom čaka ječa, če ne smrt. Serio je zaprosil dovoljenje, da odpotuje v Rusijo, kar pa mu je departament odklonil.

Medtem, ko zvezna komisija študira poročilo o nezakonitih postopanjih delavskega departamenta, pričakuje tudi poročilo svojega pododseka, ki preiskuje nepostavne čine ameriških sodišč. Temu pododseku načeljuje sodnik Kenyon in bo poročal tudi o omreženju Mooneyja in Billingesa.

Znanstvena ekspedicija odpotuje v Alasko

Washington, D. C., 11. maja. — Dr. Aleš Hrdlička, antropolog Smithsonian instituta, je včeraj s grupo znanstvenikov odpotoval proti Alaski, kjer bo skušal izslediti pot, po kateri so prvi rodovi prišli iz Sibirije na ameriški kontinent, kar se domneva, da se je zgodilo pred več tisočletji.

Ti rodovi, ki so bili sorodni mongolskim in sibirskim nomadom, so bili po mnenju učenjakov prvi ljudje, ki so se naselili v severni Ameriki. Dr. Hrdlička meni, da so prekoračili beringsko ožino s čolni iz živalskih kož in nadaljevali svojo pot od otoka do otoka in tako dospeli v severno Ameriko.

Nikaragviški rebeli so se pomirili

Balboa, Panama, 11. maja. — Admiral St. Clair Smith, poveljnik bojne ladje "Rochester", ki je pripilula v tujakšnje pristanišče, poroča, da so vstajne aktivnosti ob vzhodnem obrežju Nikaragve ponehale.

Cete narodne garde, ki se nahajajo v Puerto Cabezas, Bluefields in Cabo Gracias Dios, so dovolj močne, da potlačijo rebelne gibanje in v slučaju obnovitve sovražnosti.

Krvave volitve v Kolumbiji

Bogota, Kolumbija, 11. maja. — Casopis "Tiempo" poroča, da je bilo pri včerajšnjih kongresnih volitvah ubitih osem oseb. Sedm jih je bilo ubitih v Vileti in dve v Chiquinquieri.

Evnuhi apelirajo za svobodo

Njihov apel bo predložen Ligi narodov

Kairo, Egipt, 11. maja. — Mustafa Nabihed-din, poglavar plemena ob egiptsko-sudanski meji, je odpotoval v Ženevo, kjer bo na zborovanju Lige narodov predložil apel 2.800 evnuhov, ki želijo rešitve iz suženjstva, in da zainteresira svet glede potrebe končanja krutih operacij, katerim se morajo ti sužnji podvreči v mladosti, predno so prodani za visoke cene egiptskim princem in plemenitcem.

Z Nabihed-dinom potuje tudi Mubarak, bivši evnuh na dvoru kralja Fuada, ki je pred nekaj meseci pobegnil iz kraljeve palače. On bo skušal podati detajlirano storijsko o trpljenju teh sužnjev in o številu evnuhov, ki so bili ugrabljeni v mladosti in odvedeni na kraljev dvor in v palače plemenitstev. Dejal je, da so zahteve za take mladeniče velike, zlasti v palačah v Kairu, kjer evnuhi pazijo na žene princev in pa, ki so zaprte v haremih.

Egiptski kralj drži v suženstvu mnogo evnuhov in to so edini moški poleg kralja, kateri se smejo približati kraljici in drugim ženskam, ki so zaprte v haremu. Kralj ne poskuša zankati dejstva o uposlavljenju evnuhov v njegovih palačah in stvar je splošno znana, vendar se civilizirane države dosedaj niso dosti brigale, da bi odpravile to sramotno suženjstvo.

Zahitva za omejitev oboroževanja

Zenska mednarodna liga za mir in svobodo sklicuje zborovanje

Washington, D. C. — (FP) — Zenska mednarodna liga za mir in svobodo naznanja, da se bodo pod njeno avspicijo vršila zborovanja in konference širom Amerike dne 18. maja, ki se praznuje kot Mednarodni dan dobre volje, na katerih se bo ugrajalo predsednika Hooverja, naj pošlje na razorožitveno konferenco, katera se bo vršila v prihodnjem februarju, delegate, ki se ogrevajo za svetovni mir, in ne militaristov, kot se je godilo doslej. Dan 18. maja je obletnica prve mirovne konference v Haagu.

Hannah Clothier Hull, predsednica ameriške sekcije Zenske mirovne lige, pravi, da so vse dosedanje razorožitvene konference izkazale za flako, ker so delegacije tvorili militaristi. V Washingtonu prevladuje mnenje, da bo ameriški delegaciji načeloval William Castle, prvi pomočnik tajnika v državnem departamentu. Stimson je že namignil, da se ne mara udeležiti konference, ker se boji, da ne bo ničesar dosegla in bo končala s slinim rezultatom kot prejšnje radi naraščajočih nesoglasij v pomorskih vprašanjih med Italijo in Francijo.

Nenavadna stavka japonskih rudarjev

Tokio, Japonska, 11. maja. — Posnemajoč zgled gladovnih stavkarjev v Tokiju, se je dvesto rudarjev v Fukouku odločilo na "zračno" stavko. Zaprli so se v premogovnik in izjavili, da ne bodo prej prišli na svez zrak, dokler ne bodo delodajalci pristali na njihove zahteve in jim jamčili stabilnost zaposlenosti in življenjskih sredstev. Rudarji se nahajajo v premogovniku že od zadnjega petka.

Španija ne mara Trockega

Carigrad, 11. maja. — Španska vlada je obvestila turške avtoritete, da v sedanjem času ne more sprejeti Trockega, ki je nedavno sprejel za zatočišče v Španiji. Varoka za odklonitev vlada ne omenja.

PROPAGANDA PROTI SOVJETOM ŠKODI AMERIKI

Sovjetska naročila v Združenih državah so pričela padati. Evropske države žanjejo dobiček od trgovine s sovjetsko Rusijo

New York. — (FP) — Sovjetska vlada je v prošlih šestih mesecih izdala \$33.385.000 za ameriške produkte potom svoje Amertorg Trading korporacije v primeri s \$60.441.000 v prejšnjem polletju, kar pomeni padeč za 44,8%. Peter Bogdanov, predsednik korporacije, pripisuje padeč intenzivni protisovjetski propagandi, ki jo vodijo ameriški reakcionarni krogi.

Bogdanov pravi, da so nekatere firme radi ponavljajočih se napadov na Sovjetsko unijo odrekale financiranje pri nakupovanju ameriških produktov, kar je absolutna potreba pri izvrševanju trgovinskih poslov med obema deželama. Velike ameriške banke so tudi neugodno razpoložene pri izmenjavanju normalnih finančnih transakcij.

Ta situacija nudi izrazit kontrast v izboljšanju kredita in drugih trgovinskih olajšav, ki se opaža napram sovjetski vladi v evropskih državah, zlasti v Angliji in Nemčiji, s katerimi je bil nedavno sklenjen dogovor, ki daje ugodne kredite sovjetski Rusiji. Italija, Avstrija in Norveška se tudi pogajajo s sovjeti in pričakuje se, da bo sklenjen dogovor, ki bo omogočil tesnejše trgovinske stike med temi državami.

Kot vsaka druga država, tako tudi sovjetska Rusija gleda, da dobi čim ugodnejše pogoje v deželah, kjer kupuje stvari, ki jih potrebuje za razvoj svojih industrij. To pomeni, da bodo šla sovjetska naročila v države, ki nudijo Rusiji najugodnejše pogoje. Padeč sovjetskih naročil v Združenih državah v prošlih šestih mesecih je znamenje, da bodo tudi ameriški delavci trpeli vrsled stupidnosti ameriških reakcionarjev, ker s svojo propagando odbijajo sovjetska naročila, od katerih je v prošlem letu bilo odvisnih več kot stotisoč delavcev.

"Pittsburiški načrt" se izjavljal Pittsburg, Pa. — "Pittsburiški načrt" za pobijanje brezposelnosti, katerega so sestavili vodilni trgovci in tovarnarji in ga je predsednik Hoover odobril, je rezultiral v flasku. Načrt je bil inavguriran pred dvema mesecema in sponziri so zatrjevali, da bo rešil vprašanje brezposelnosti.

Otvorila se je kampanja za sklad \$3.000.000, v katerega naj bi prispevali delavci in delodajalci. Ta fond bi se potem porabil za preskrbitev dela brezposelnim. V tem času je komitej preskrbel delo nekaj par sto delavcem, kar je kaplja v morje, ako se pomisli, da je v Pittsburgu in okolici okrog stotisoč delavcev brez dela.

Svet brezposelnih označuje ta načrt za skemo delodajalcev, s katero so hoteli odvrtiti delavce od prave solucije vprašanja brezposelnosti.

Eksekucija burmskih rebelov

Rangoon, Burma, 11. maja. — Izredni tribunal je obsodil petnajst rebelov na smrt, 56 pa jih je poslal v izgnanstvo za celo življenje. Dvajset drugih, ki so bili obtoženi rebelnih aktivnosti proti vladi v prošlem januarju, je bilo oproščenih.

Foster-Mustejeva debata

New York. — William Z. Foster, voditelj ameriških komunistov, je 10. t. m. debatiral z A. J. Mustejem, načelnikom Konference za progresivno delavsko akcijo glede taktike teh dveh organizacij.

Litvinska in Vatikan od- poklicala diplomate

Litvinska vlada hladno sprejela papežev dekret

Kaunas, Litvinska, 11. maja. — Litvinska vlada je včeraj naznanila, da je bil papežev nuncij Bartolini odpoklican in da je Litvinska odpoklicala svojega ministra iz Vatikana.

Odnosaji med katoliško cerkvijo v Litvinski in papežem so se pričeli krhati, odkar je papež priznal, da Vilna, katero si Litvinska prisvaja, spada pod območje poljskega kardinala, zato ni odpoklic papeževnega nuncija napravil nikakega vručanja v vladnih krogih in je bil hladno sprejet. Nedavno je Litvinska odpoklicala nuncija, da je hotel pri katoliški duhovščini diskreditirati vlado. Vlada je potem dala aretirati večje število duhovnikov in zahtevala, da papež odpokliče svojega diplomatskega zastopnika.

Pred par leti so bili katoliški duhovni v Litvinski navdušeni patrioti. Obsojali so Poljake v svojih pridigah, ker so zasedli vilniški koridor, in molili so se za povrnitev Vilne Litvinski ter energično podpirali vlado. Nedavno pa so spremenili svojo taktiko in pričeli agitirati proti sedanji vladi, ki ji načelujeta predsednik Smetona in premijer Tubelis, katerih prijateljski odnosaji s sovjetsko vlado niso bili všeč vatiškanskim diplomatom, ki so delali za spravo med Poljsko in Litvinsko.

Važen edikot državnega pravdnika

Serifi v Pennsylvaniji ne bodo smeli več izdajati proklamacij proti piketiranj

Harrisburg, Pa. — (FP) — Serifovi razglasi, ki prepovedujejo zborovanja in omejujejo število piketov v stavkovnih okrožjih, so bili razglašeni za nelegalne po William Schraderju, generalnem državnem pravdniku. Pravdnik je podal svoj edikot na prošnjo governorja Pinchota potem, ko je bila governerju predložena evidenca o zlorabljanju avtoritete okrajnih serifov. Evidenco je sestavila postojanka Unije za ameriške civilne svobodščine kot zastopnica Ameriške federacije nogavičarskih delavcev.

Proklamacije, ki so jih dosedaj izdajali serifi, so pomenile toliko kot proglasitev prekega sode. Taka proklamacija je bila odločilen faktor pri porazu stavke nogavičarskih delavcev v Readingu v prošlem decembru.

"Razglasi proti piketiranj so se izkazali za cenejše in uspešnejše orožje proti stavkarjem kot injunkcije," je dejal John W. Edelman, član eksekutivnega odbora nogavičarske unije.

Na prošli konvenciji Pennsylvanske delavske federacije je Alfred Hoffman od United Textile Workers unije dejal, da ni na "viteškem jugu," kjer se je mudil lanko leto, nikjer naletel na vojaka ali vojaškega častnika, ki bi skušal izvajati tako samopasno tiransko avtoriteto proti stavkarjem kot serifi v Pennsylvaniji.

Ta namišljena avtoriteta serifove proklamacije je bila odgovorna za brutalni napad državnih kozakov na delavce, ki so se leta 1927 udeležili Sacco-Vanzettijevga protestnega shoda v Cheswicku v bližini Pittsburga. Večje število delavcev je bilo takrat aretiranih in ranjenih, ko so pijani kozaki napadli zborovalec.

Ameriška kolonija v Rusiji pod vodo

Nižji Novgorod, USSR, 11. maja. — Večji del tujakšnje ameriške kolonije je pod vodo, ker je reka Volga prestopila svoje bregove. Voda je poplavlila tudi večje število tovarn.

BOJ ZA PRED- SEDNIŠTVO ZBORNICE

Kdo bo predsednik, bodo odločili progresivci. Davčno vprašanje igra važno vlogo

Washington. — (FP) — Kdo bo predsednik naše zbornice v novem kongresu, je vprašanje, o katerem se pulijo in mečtarijo vodilni politiki v Washingtonu. Nominalno večino v zbornici bodo meli republikanci, ako ne pride do kakšne spremembe predno se odpravi zasedanje prihodnjega decembra. Ker pa progresivna skupina republikancev neče sledo slediti Snellu in Tilsonu, ki sta v prejšnjem kongresu s pokojnim kongresnikom Longworthom diskvalificirali zbornici, so starogardniki v skrbeh.

Odločen glas bodo imeli progresivci. Ako bodo starogardniki privolili, da postane predsednik zbornice kateri izmed naprednejših republikancev, smejo računati na njih podporo. V drugem slučaju bo lahko izvoljen za predsednika demokrat Garner iz Teksasa, ki vtrajno zahteva povznesanje davkov na velike dohodke in dedščine, vprašanje, okrog katerega se bo vodil glavni boj v prihodnjem kongresu.

Progresivci so pripravljeni glasovati za republikanskega kongresnika Ramseyerja iz Iowe, ki glede davkov na bogatstvo zavzema še stroške stališče kot Garner. Nedavno je argumentiral, da je visoko obdavčenje bogatih slojev edina metoda, s katero se naj zaustavi koncentracija bogastva v roke relativno majhne skupine ljudi. Pokanal je na slučaj Rockefellerja in Henry Forda, ki sta transferirala velikanstvo bogastvo na svoja sina ter se s tem izognila davku na dedščine. Ramseyer pravi, da se mora amandirati davčni zakon tako, da bi pokrival tudi take slučaje.

Da se izognejo davkom na dedščine, se ameriški bogatini vedno bolj poslužujejo te metode. Svoje premoženje preplečejo na svoje otroke ali dediče pred smrtjo. Ti pa pridejo do bogastva, ne da bi ganili s meščinom z njegovo pridobitvijo in vlada jih po sedanjem zakonu ne more obdavčiti.

S tem v zvezi je tudi vladni deficit, ki znaša okrog 800 milijonov dolarjev. Hoover ga želi "pokriti" z izdajanjem bonдов, ker je proti zvižanju davkov na bogate sloje; progresivci pa zahtevajo, da se vlada posluži davčne moči in pokrije deficit s višjimi davki na visoke dohodke.

Izdajatelj čikaškega dnevnika umri

Chicago, 11. maja. — Walter A. Strong, izdajatelj in lastnik večine delnic čikaškega dnevnika "Daily News", je včeraj nenadoma umrl na posledicah srčne hibe. Strong je bil star šele 47 let.

Peki v Duluthu zastavkali

Duluth, Minn., 11. maja. — Unijaki pekovski delavci v Duluthu in Superiorju so zastavkali proti mezdni redukciji za 10%.

Želijo, da šola nosi Gompersovo ime

St. Louis, Mo. — Organizirano delavstvo v St. Louisu bombardira školski odbor s peticijami, da imenuje eno od novih šol, ki se sedaj grade, za Gompersovo šolo v počast dolgoletnemu predsedniku Ameriške delavske federacije.

Potres v Hercegovini

Belgrad, Jugoslavija. — Močan potresni sunek je prošlo soboto zgnal mesto Visegrad v Hercegovini. Med prebivalstvom je nastala panika, toda smrtnih žrtev in škode poročilo ne omenja.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$0.50 per year.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Člani glasilo po dopisnici—Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be
returned.Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kana-
da \$4.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na
Chicago in Kana \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta, na im-
migracijo \$0.50.

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno
v koloni "Glasovi iz nasebin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedejo
svoj naslov, kar naj razni, da jim želimo za svoj prispevek. Poročila in
dopisi naj bodo jedrnat, kratki in razumljivi; pisatelji morajo biti v dostojnem
tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

"Bledov" koncert 17. maja

Conemaugh, Pa. — Tukajšnja

pev. in dramsko društvo "Bled"

se pripravi na pripravi na

uprizoritev dveh krasnih spevo-

liger za dan 17. maja ob 7. zve-

čer (stari čas) v Slovenskem iz-

obraževalnem domu v Franklinu.

Da "Bled" prireja svojo prire-

ditev na nedeljo, je vzrok ta, ker

dosedaj ob vsaki Bledovi priredit-

vi je imelo še katero drugo dru-

štvo svojo zabavo, nekatera ne-

vede, druga pa nalašč. Umevno

je, da plesa ne bo, ker se prire-

ditev vrši na nedeljo in ker smo

hudo pobožni. Upamo pa, da se

bodo te prireditve kljub temu

udeležili vsi odrasli ter se spo-

minjali na svoja mlada leta —

veselja in radosti.

Prva spevoigra bo "Rožmar-

in" ki prikazuje dekle v mla-

dostnih letih, proti koncu pa pravo

brhko zrelo dekle. Vsebinske

je tako mila da bo sozljivo marša-

katero oko. Številni posetniki, ki so

jo zadnjič videli, so izrazili željo,

da se jo ponovi, zato smo se od-

ločili, da jo ponovno damo na o-

der.

Druga spevoigra je komična in

zelo zabavna. Predstavlja boga-

tega kmeta, ki je zrel za ženitev.

Oče se nič ne zmeni za fantovo

ljubezen do dekleta, ampak si ho-

če bogatega zeta. Enemu izmed

snubačev njegove hčerke celo re-

če, naj si polže nevesto pri ci-

ganih! Pa tudi dekle samo ne

zaostaja za mnenjem očetovim,

ampak ima za vsakega častila

drug izgovor: ta smrđi po smoli,

oni se kladu držijo itd. Nazadnje

pa pride pod okno Kranjčev Jurij,

ves "napucan," ima nov

gvanj in ji razklada svojo ljube-

zen. Pa vse nič ne pomaga —

dekle ga polže z vodo!

Upriporitev bo na Franklinu v

Domu. Vstopnice se dode pri članih

Bleda in stane vsaka 50c za odrasle.

Sodelovalo bo tudi brvatsko

pevsko društvo "Rodoljub,"

tako da bo program dovolj bo-

gat za tako malo vstopnino.

A. Samec.

Domača veselica 17. maja

Springfield, Ill. — V tukajš-

nem Slovenskem domu se vrši v

nedeljo 17. maja plesna veselica,

ki prične ob 8. zvečer. Igral bo

Gorakov orkester, in sicer brez-

plačno v korist Doma. Vstopni-

na za moške 50c, ženske v spre-

mstvu moških so proste, posame-

zne pa plačajo 25c.

Uljudo se vabijo vsi delničar-

ji Doma in vsa društva ter po-

samezni rojaki iz te in iz vseh

bližnjih nasebin, da se te veseli-

ste kolikor mogoče v čilnem

številu udeležijo. Naš Dom po-

trebuje dohodkov, za tako nizko

vstopnino pa ne dobite toliko za-

bave nikjer drugje kot v Domu.

Za vsestransko dobro potrebo

bo dobro preskrbljeno, zakar ak-

bi domov direktorji.

Jos. Ovea, tajnik.

Domača zabava in ples

Detroit, Mich. — Da smo De-

troitski vesel ljudje, potrjujejo

številne zabave, večerinke in ples-

ni, ki navadno končajo pozno. In

še eden zabavni večer se nam

nudi v tej sezoni, ko bo lahko

vsak udeleženec zemeljskega ra-

ja. To bo na domači zabavi v ve-

čerjo, katero priredi ženski od-

sek skupno a SND v soboto, dne

30. maja zvečer v Madžarski dvo-

rani na Victor in Oakland, High-

land Park. Vstopnina k večer-

ji in plesu za moške \$1.00, za

ženske 50c. Vstopnice so že v

prodaji. Nabavite si jih sedaj,

ker pri vratih se vstopnice k več-

erji ne bo prodajale. Večerja se

bo servirala za te tiste, kateri bo-

do kupili listke do 29. maja. V

agorjni dvorani igrala bo izvrsta

na godba. Vstop samo k plesu

25c za osebo.

Da bo uspeh čim boljši, agiti-

rajte med vašimi znanji in somi-

ljeniki, da se udeležijo te zaba-

ve in večerje. Nabirajo se tudi

prostovoljni darovi. Lepo število

članov in članic se je pri gila-

silo z raznimi darili. Kdor hoče

kaj pokloniti in žrtvovati v kri-

st domove zabave, naj to izro-

či kateri iz med članice žensk. O-

dseka. Imena oseb darovalcev bo-

do zabeležena in pozneje obelo-

danjena. Le z ozirom na prosti-

voljne prispevke je bilo možno

dati tako nizko vstopnino k več-

erji. Odgovorite se še vi z malim

prispevkom v korist Doma.

Vstopnice dobite pri članicah

žensk. Odsaka in domovih odbor-

nih.

Dom apelira na ostala društva,

naj ne prireajo na isti večer svojih

zabav, ker Sl. nar. dom je i-

mel iz oziroma na druga društva

najmanj prireditve v prošli se-

zoni, in blagajna je prazna.

Pridite, zabavali se boste iz-

vrstno in se naslajali z vsami

dobrotami tega sveta, v družbi

vaših prijateljev ob zvokih iz-

vrstne godbe in ubrane pesmi.

Na svidenje 30. maja zvečer!

J. Gorup.

Poročilo o proslavi

Farrell, Pa. — Proslava 15-let-

nice društva Slovence št. 282

SNPJ je izpadla, kljub slabim

delavskim razmeram, še precej

dobro. Udeležba je bila velika,

zlasti od strani društev od angli-

sko poslušalnih članov. Prišli so

iz Girarda, Warrena in Sharona.

Najlepše zahvala vsem! Starejša

tukajšnja društva so nas pa kar

ignorirala; izgleda, kot da bi bi-

la proslava 15-letnice brez vsake

kega pomena. Društvo Sloga št.

174 JSKJ je bilo uradno zastop-

ano ter je imelo svojega govornika,

zakar jim gre najlepša zah-

vala.

Sobrat John Lokar iz Clevelanda

da je imel skoraj ¼ ure trajajoč

govor, v katerem je opisoval na-

men in delo, ki ga ima SNPJ in

delo, ki ga je že izvršila v dobro-

bit svojega članstva. Moram pri-

znati, da je Lokar več svojega

dela ter želimo, da bi se veliko

angleško poslušalnih društev usta-

novilo.

Erli Dwinger:

Armada za žičnimi plotovi

Za Prosveto prevedel Tone Selikar

Kako je topla in čista njegova roka! Kako blaga in tolažilna je njegova beseda...

Brünn je čepel na prazni prični. Njegovi lasje so razmršeni, njegova brada divja, njegove oči nemirne. Med prsti je držal dolgo uš.

"To je tista zver, ki nosi smrt seboj, kajne?" mi je dejal z glasom, ki je bil od razburjenja popačen. "Tako majhna, neznatna... človek bi ne verjel..."

Njegove oči so otrpnile, pričele so zreti kakor hipnotizirane v živo pikico, ki se je z močnimi gibi hotela oprostiti iz njegovih prstov. "Ti bi me pač rada ugriznila, kajne? Bi me rada cepila? Mogoče si že..."

Naenkrat pa jo je stisnil, vrzel na prično, in pričel z nogami biti po nji kakor norec.

"Ti pošast!" je kričal. "Pošast ti! Me hoče umoriti? Bi rada vse pomorila...?"

Danes je bil v naši baraki kazaški kapetan. Pod ga je prvi opazil. "Neki ruski oficir stoji pred vrati in hoče s teboj govoriti," mi je dejal.

"Našo barako si hoče ogledat, Pod," sem mu pojasnil. "Toda, se mu ne sme ničesar zgoditi! Vzemi artista seboj... Schnarrenberg, pojdite tudi vi z nami!"

Vsi štirje smo šli k vhodu in smo ga sprejeli. "Hvala vam!" sem tiho dejal. Salutiral je in šepnil — "Prosim, hitro!" Njegov obraz je zelen. Kakor, da bi zdaj, zdaj pričel bruhati. Od strahotnega smrada v našem brlogu? Mi tega niti ne občutimo več. Saj ne pridemo nikoli iz te proklete jame.

V prvem prehodu je ležalo dvanajst mrljev drug nad drugim. Čakajo na zdravnika, da odredi prenos. Z druge prične etaje kaplja sluzasta kri. Na njih leže štirje grizati bolniki. Že osem dni čakamo na njihovo smrt, pa so silno trdoživci. Tla so postlana z zmazano skalnino in pohojenim človeškim blatom. "Pobite, proklete ruske zveri!" je nekdo kričal iz sadnjega hodnika. Poznamo glas. Huzar je.

Pod je stopil teaneje h kapetanu in stisnil leseni bat. Artist je hodil pred nami, Schnarrenberg in jaz sta šla vsak ob eni strani.

Neki Stajerc je klečal in pel monotoni psalm. Zdi se, kakor da je njegova smrt pesem. Neki Bolnjak se je dvigal in sklanjal, njegov obraz je bil obrnjen proti Meki in je molil. Neki bolnik s trebušnim legarjem je padel na tla in se skuša skobacati nanaj na prično. Pod mu pomaga.

Prišli smo v naš kot. "Tukaj bivamo mi, gospod kapetan!" Obstal je za trenutek in si tiščal robc pred usta. Seydlitz je po vojaško pozdravil. V njegovem obrazu ne strepe nobena mišica. Blank je ves truden vstal. Brünn se ne gane. Pogledal ga je od strani in je bled od arda. "Prokleti psi, prokleti psi!" je stokal poleg njega pionir.

Kapetan se je obrnil. Njegov izraz v obrazu očituje grozo in sočutje. Blank je proseče dvignil roke k njemu. Šli smo v drug kot. Pokazal sem mu to in ono. "Vsa dan imamo dvanajst mrtvih v tem brlogu, gospod kapetan!" sem mu dejal. "V enem mesecu bo naša baraka prazna..."

Ko smo prišli zopet na prehod, je vzkliknil nenkrat nekaj glasov: "Ne pustite živga ven!" je zahreščal neki Avstrijec. "Obdržimo ga kot talca!" neki Nemec. Iz drugega prehoda nam je priletel nasproti neki madžarski huzar. V njegovih očeh gori ponorelost. V pesti vihti odlomljeno nogo prične. Predno pa nas je dosegel, ga je prehitel artist, mu

bliskovito podstavil nogo, da je telebnil pod prično.

"Mir!" je zarjovel Pod s svojim močnim glasom.

Odpri smo vrata. Kapitan je del robec od ust in nas vse po vrsti čudno pogledal. V njegovih očeh so bile solze. Ali od pekočega zračka, ali od ganotja —? Vsakemu je podal roko. Hotel je nekaj reči, pa ni mogel. Obrnil se je in naglo odšel.

Včeraj je pričel tožiti Posek o glavobolu in omotici. Danes popoldne ni maral juhe. "Moraš jesti, Posek!" je dejal Seydlitz mirno, vzela kos mesa iz skledice in mu ga zapeljivo obračala pred oči. "Prav dober kos mesa je, pravdo mero..."

"Ne morem, Hans! Ne bodi hud..."

Uro pozneje je prišel bruhat. Kmalu nato, se je pričel tresti po vsem telesu od mrzavice. Seydlitzove ustnice so se za spoznanje pobešile. Molče si je slekel svoj avstrijski plašč in pokrtil z njim kamerada. Posekovi udje so opletali sem in tja. Njegovi zobje so šklopotali, da se je sililo daleč naokrog. "Kaj menite, praporščak?" me je pridružen vprašal Seydlitz.

To je potek bolešni, kaj naj mu rečem —? S Posekom je bil od prvega dne ujetništva prijatelj in oba sta skupno vse pretrpela. "Mogoče je samo vročinski napad," sem dejal. Pa se mu nisem upal pogledati v oči.

Brünn je propadal ne da bi bil bolan neverjetno hitro. Tako se mi zdi, da iz obupa vsako noč večkrat onanira. Pogosto sedi s prekrizanimi nogami na prični in govori sam sebi.

"Tu nismo na fronti," je dejal včeraj. "Gromaka strela, tam sem se vedno lahko potuhnil. Kadar je bila prevelika nevarnost, sem si priskrbel povelje, da sem šel lahko v zadnje linije... Tu ni nobene komande, nikoli zadnjih linij... Tu mora vsakdo v sprednje vrste! Proklete, niti zakopov ni tu... Nak, tu se ni mogoče potuhniti..."

"Zakaj pišete vse to, praporščak?" me je vprašal Schnarrenberg.

Ozrl sem se z debelega notesa, ki sem ga k sebi imel pri sebi, ko so me ujeli. "Da bo človeštvo zvedelo, kaj vse je bilo še v dvanajsetem stoletju mogoče. In da se kaj takega ne bo več godilo v prihodnjih vojnah!" sem trdo spregovoril.

"Torej mislite, da se ne bo vojna kmalu konec?"

"O, jih bo! Pač pa se bojim, da v naslednjih sto letih še ne bodo znali poravnati mednarodne konflikte na drug način! Tega se bojim..."

"Na fronti nisem dosti obračal take dnevnike," je dejal Schnarrenberg čez čas. "Kaj pa naj tudi pomenijo? Dobro pisani so redki kakor bele vrane. Večina piše v svoje dnevnike o namišljenih junakstvih. V bitki pa ne more nihče pisati, ni časa za to. Kasneje pa vidi vse drugače... Ali ste na primer kdaj opazili, kako je ta ali oni padel? Jas nisem nikdar utegnil. Enostavno bode, konec! Tako je z vsem, kar se zgodi v vojni: Potem ko je že izvršeno, je vse drugače, se vse drugače vidi..."

"Tu je nekoliko drugače," je nadaljeval. "Tu je časa dovolj, tu lahko vsakega posebej v miru portretirate, tu lahko opišete vsako malenkost do lasu natančno. Tu ne leti življenje, tu se plazi... Tu lahko vse resnično opišete, ker lahko dan za dnem primerjate, če ste podali resnico do plicice natančno..."

(Dolje prihodnjik.)

VI.

Za Cimburo se je začelo sedaj življenje, kakršno si je zmeraj želel:

Tudi v njegovem šepu so brenkali (seveda ne preveč glasno) goldinarji; tudi on je lahko vsakal "Pri Marijini pogodi" kot mlatič in se mu ni bilo treba več izgovarjati s bolnim žledcem; tudi poleg njegovega kozarca s pivom je stala mala silovka.

Samo da ta silva ni dolgo trajala.

Nenadoma je počilo in vse se je končalo: mala silovka, dobra hrana, društveni večeri, postranski zaslužek...

Ni izvedela tačta za njegova skrivna pota in njena roka ni pograbila skrivnih postranskih dohodkov; tudi se ni krščanski pogrebni zavod preko noči zrušil; — ne, neareča je prišla popolnoma od drugod. Nearečo je prinesla vojna.

Ta je namreč, vključ vsem prerokbam vdove Pazourekove, vendar izbruhnila. Vdova je prav do zadnjega trenutka govorila, da je ne bo; kar so ljudje govorili o Srbiji in Rusiji in ultimatu, to so brali v časnikih in, kar stoji v časnikih, to pa je, kakor znano, goljufija in pika!

Tembolj pa se je zanjo zanimal njen prvi svak, gospod Kalivoda.

bilo povsem dobrohotno. Že radi tega, ker je bil radi svojih kolkov prsi in mnogo preneke rasti "državni pohabljenec" in mu ni bilo treba oditi k vojakom; potem pa — in to je bil glavni vzrok —, ker mu kupčija še nikoli ni šla tako slajno. Kolikor je izgubil gostov v civilu, toliko je pridobil novih v uniformi in "postrani" je imel toliko opravka, kot še nikoli prej. Gospod Wuerfel je bil obispal z naročili. Skoro vsak drugi človek je bil sumljiv, vsak tretji ali četrti pa "subveren element". Vse te je bilo treba opazovati in nadzirati.

Nekoj je že Kalivoda mislil, da bi pritegnil k temu delu tudi svojega svaka, toda to misel je zopet opustil. — Ne, za tako stvar ni bil Ladislav dovolj prebrisan. Pokopavati mrljice, da, za to je imel še dovolj pameti, a nadzirati žive ljudi, to pa je zahtevalo še malo več prebrisanosti!

Škoda, fant bi si mogel zaslužiti lepo vsoto denarja... Sicer pa bi moral tudi pokopavanje mrljev postati sedaj dobičkonosnejše. Seveda! Samo po sebi umevno! Treba bi bilo samo. Ali pa je Ladislav opazil to ugodno prilikost? Ladislav je ni opazil. Kalivoda mu je moral prinesiti pred nos.

Rekel mu je:

"Ti, Ladislav, le dobro pazi, ali se da kaj zate napraviti, se-

daj, ko imamo vojno? ... Tako le vojna ni brez vsega, ti rečem, pri njej se da kaj zaslužiti... Človek mora le paziti... na primer ti pri pogrebi..."

"Pri pogrebi...? Kako to misliš? Ne razumem prav..."

Za boga, tale Ladislav pa res ni pojmlj nobene stvari! Vse mu je treba dvakrat razložiti!... Kalivoda je bil vesel, da ga ni pritegnil k dedu za Wuerfela. — Stvar bi se lepo končala, no, hvala lepa!

Razložil je Cimburi zadevo s pogrebi: tako in tako... v vojni umirajo ljudje vendar hitreje in bolj pogosto, kajne... in pogrebnikov pa je manj kot v mirnih časih, ker jih je mnogo odšlo k vojakom... tedaj se še more zahtevati boljša plača ali pa oditi h konkurenci! Kaj?!

Končno se je zdelo, da Cimbura razume.

Ali mu je sedaj stvar jasna?

Da, sedaj mu je. Kalivoda ima res zmeraj najboljšje misli. Le, kako to napravi? Izborna glav! Zmeraj zadene pravo...

To pot pa vsakekar ni zadel.

To pot se je zmotil.

Res so se pogrebi zelo znatno pomnožili, toda ta prirastek ni donosil Cimburi nič, — bili so to sami vojaški pogrebi, kjer so uporabljali kot pogrebniške le vojake. In pozneje, ko je končno začelo naraščati tudi število civilnih pogrebov, ni imel Cimbura od tega nobenega dobička. Prav nasprotno čim več ljudi je bilo pokopanih, tem bolj slabi so bili pogrebi.

Gala-pogrebov skoroda ni bilo več in pogrebi prvega razreda so komaj zaslužili še to i-me: ni bilo več dostojnih klju-set, ni bilo več plamenic, ni bilo več sveč; godbeniki so bili slabi in dragi, venči prav tako.

Bil je pravi polom. Končno pa je bil še Ladislav "vpoklican". Vključ ploščatim nogam in do-brim zvesam njegovega svaka, ki je osebno poznal dva člana nar-borne komisije.

Vsekake pa je bil Cimbura spoznan samo za "aposobnega brez orožja".

Kot "izkušen rokodelce" je prišel najprej v neko skladišče za živež, nato pa k nekemu železniškemu pragovalnemu kadru. Končno pa so ga odpoklicali v neko bolnico, — popolnoma slučajno in ne morda zato, ker bi mogli tam uporabiti njegovo strokovno znanje.

V bolnici se je že raskotalil neki po činu starejši brivec. Ta je stregel tistim ranjencem, ki so lahko plačali. Ostale in mrljice pa je moral strušiti Cimbura.

Tu so namreč brili vse mrljice brez razlike čina — ne tako kot v drugih bolnicah, kjer so obrili samo mrljice od narednika navzgor. Komendant bolnice je bil namreč skrit pacifist in je strogo varoval "enako pravico za vse". Zgolj pomanjkanje materi-jala ga je prisililo, da je vendar nekoliko popustil vojaškemu činovnemu redu: mrljice brez čar-so brili brez mila, zanje so upor-abljali le vodo. Večkrat so jih brili seveda samo s pljunkom, kar pa ni bilo predvideno v "in-strukciji" in kar je bilo vselej sa-mo posledica posebne naglice in preobčutitve s delom.

(Po vojni, ko je spadala re-publikanako prevratniška prete-klost k dobremu imenu, je dal Cimbura častno besedo, da je ce-lo nekega plemenitega majorja od Windischgratzevovih dragon-cev obril s pljunkom. Njegovi oči prijatelji pa so trdili, da je bil samo židovski trenski po-ročnik.)

V tretjem vojnem letu se mu je posrečilo, da je ujel prijetniško službo. Slučajno je odkril računski narednik njegove sposobnosti na polju pokopavanja mrljev in ga je vzel k sebi v pisarno. Dobil je podedesetniško zve-dro in poučil se ga, kako se vdi-lista umrljih. Ob vsakem smrt-nem slučaju je moral spisati po-trebne papirje, obenem pa je mo-ral izdati iz zaloge bolniškega skladišča eno rakev iz lepenke, eno papirnato arajco in en papir-nat lavorjev venci. Paziti je mo-ral na "namen odgovarjajočo up-orabo" izdanih predmetov in je iz-dajal odredbe za pokop "ubit-kov oseb iz moštva".

Nikoli prej ni sodeloval pri tolikih pokopih in pri tem še na tako vodilnem mestu. Toda to mesto mu je donosalo toliko kot nič.

To in pa dejstvo, da je vojna vse predolgo trajala, je razložilo celo tako mirnega in potrpežli-vega človeka, kot je bil Cimbura,

ra, tako zelo, da je bil tudi on v poslednjem vojnem letu splošno razširjenega mnenja:

"Samo konec, samo konec naj bo vojne, — celo za ceno, da mi zmagamo!"

VII.

Končno je bil razglašen mir.

Toda ta mir ni bil mnogo več vreden kakor vojna. Vse se je mešalo, trgovina je zastajala, živ-vež je bil pičel, vidiki za bodočnost mračni. Demobiliziranci so se brili doma in so se dali pokopavati v tretjem razredu.

Bila je prava žalost. Le malo-katerim se je posrečilo, da so si napravili prijetno življenje.

K tem malokaterim je spadal seveda Kalivoda, ki je radi tr-govskih zvez, ki jih je sklenil med vojno (veržil je nekoliko z milom), zastopal sedaj "Stran-ko obrtniškega srednjega stanu" v občinskem svetu.

K tem malokaterim je spadal tudi gospod Wuerfel, ki se mu je po preobratu pravočasno po-srečilo navesti stike z republiko in ki je zopet — kot v stari Av-striji — služil pri državni poli-ciji.

K tem malokaterim pa ni spa-dal — Ladislav Cimbura.

Karkoli je poizkušal, ni se mu posrečilo priti na zeleno vejico.

Tudi takrat ne, ko se je zdelo, da se vrača življenje v stari tir, in ko so se boljše ljudje zopet na-vadili hoditi k brivcu in se dali pokopavati vsaj napol gospodski.

Sicer se je že takoj pri prvih znamenjih, ki so kazala, da se razmere urejujejo, napotil k svo-ji stari tvrdki "Marianum", to-da tam je izvedel, da ne potre-bujejo pomočnih pogrebnikov. Ne sedaj in tudi v bodoče ne!

Radi tehničnega napredka v po-dobi elegantnega mrljkega av-tomobila s električnimi plameni-cami v različni izdelavi (po po-grebem razredu) in posebreml-

mi kljukami za obešanje vencev so postali nosači plamenic in ven-cev prav tako nepotrební kot kljuseta, ki so doslej vlekle mrlj-ki voz.

Vse to so razložili Cimburi ob-širno in z vljudnim obžalova-njem. Potem so mu pokazali nov mrljki avto in nato je smel o-diti. Preje pa so mu podarili še dve smotki.

Zunaj se je zgrabil za glavo.

Kaj? Gala-pogreb brez konj in plamenic? ... In tudi godba je odpravljena, ker baje velikkome-stni promet ne dovoljuje več po-časnih pogrebov? ... Kakšni smešni izgovori?! Kakšne praz-ne šale?!

Niti besedice ni verjel, kar so mu povedali uradniki pri "Mari-anum". Jezno je vtaknil smotke v žep in je odšel h konkurenci.

Toda vsepovsod isti odgovor: "Zelo obžalujemo... Prav žal nam je... Toda nova tehnika".

Cimbura je bil skromen človek. Njegove želje so bile cene-ne, njegove sanje mršave. Nje-govi načrti niso rasli v nebo. Za-dovoljil bi se s polovico; s tretji-no, s četrtino prejšnjega po-stranskega zaslužka, — a mrlj-ki avto mu niti tega ni dopuščal. Vzel mu je vse.

Tedaj ga je začel sovražiti. Temeljito in z zavestjo. Njegovo sovrašstvo je od dne do dne na-raščalo. Črno lakirano vozilo mu je polagoma postalo ogrožen mr-čes, skupek vsega zla. Zdelo se mu je, da je avto kriv vseh u-sodnih udarcev, ki so ga zadeli: očetove smrti, vitrijskega aten-tata na gospoda Vejročka, nje-gove poroke z Amalijo, vojne, — prav vosega...

Polovico noči je uporabljal, da si je izmišljal maščevalne načr-te. Nekaj časa je hotel zažgati garažo krščanskega pogrebne-ga zavoda, pozneje je zopet smatral peklenški stroj za učinkovitejši.

Nekoj je začel celo na neki kom-nistični protestni shod, ker čul, da so komunisti za nasilno odpravo sedanjih razmer. Ko so ga po končanem shodu ne-gospodje v modrih oblekah in z njih melonah aretirali (prepoz-je spoznal med njimi gospo Wuerfela, ki ga je nato velikodu-no izpustil), je izgubil veselje nasilne načrte in je jel misliti na nenasilno maščevanje.

Dolgo mu ni prišlo nič pam-nega na um, končno ga je pa razsvetlila dobra misel: hotel je na cestnem križišču vreči mrljki avto prav tedaj, ko zagorela rdeča signalna luč, bi ga osovraženo vozilo povoz "proti prometnemu redu!"

Da, to je hotel: pri rdeči na-lni luči pod brzeti avto. Ta bi vsaj v smrti zadel sovražni-ko mu življenje že ni moglo česar več nuditi...

Dolgo je oprezoval, da bi na-ugodno prilikost in da bi iz-vo svoje naklepe, — toda pre-jdaj je umrl radi zastrupljeni-klobaso.

Črni mrčes pa je tiho brenj-prisel ponj in ga je odpeljal.

Prevedel Paul Zorec

Konec.

STOPITE VEN!
Eaorka daje tisti milijondolaraki počutak

Mojel-Bodite priprav-ni! Vživate življenje. bote Severovo Esorka ne! Ta odvijajoča tu drži normalno prebava odpravi želodčne bolel-konča saprtico. Zane-vo 50 let. V lekarnah

SEVERA'S ESORKA

Agitirajte za Prosveto

PRIDRUŽITE SE

VELIKEMU IZLETU

DNE 29. MAJA TEGA LETA, NA

ORJAŠKEM PARNIKU

MAJESTIC

od White Star Linije, kateri prevozi v pet in pol dneh. Na parniku bo izvrstna posluha, dobra jedila in pijača; velike zračne kabine in prostorne društvene dvorane.

Velik popust se dobi, ako se vzame povratna karta.

Za pojasnila obrnite se na:

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sode, vizitnice, časnike, knjige, koledar-je, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vođstvo tiskarne. Cene umerne, unijačno delo prve vrste.

PIŠITE PO INFORMATIJE NA NAŠOVI

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawrence Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

F. C. Wetkopf:

Cimbura ali brivčove sanje

Cimburi je bilo silno žal, da se ni mogel udeleževati teh lepih pohodov. Ni utegnil. Komaj je odločil svoj venci ali plamenice, je skočil na cestno železnico in je odvršel proti državnemu ko-lodvoru. Pri predzidnji postaji si je odpel ovratnik in naram-nice. Preoblačitev ni trajala niti pet minut. Zenska, ki je stražila stranišče, je že pripravila "civil-no obleko", treba mu je bilo le skočiti vanjo. Zato pa ji je podal, kolikor mu je čas dopuščal, pre-ko kabinske stene, jedrnatu po-ročilo o "današnjem mrljku": ali in koliko belo oblečenih devic je bilo navzočih, kateri šupnik je bil poleg, ali so mnogo jokali in tako dalje.

V Suknarsko ulico se je napo-til brez naglice, skoro pohajku-joč.

"No, Ladislav?"

"Oh, stari višji stavbni svet-nik me je danes zopet enkrat po-tegnil. Najprej sem ga moral vso uro čakati in potem pa pri-de ven in mi reče, naj rajši pri-dem zvečer..."

Vse je šlo kot po vrvi.

Njegovo zanimanje za vojno je